

поєднання методу та організації, а також невідступності від фундаментальних принципів, сформульованих у кодексі етики професійних бухгалтерів: чесність, об'єктивність, професійна компетентність та належна ретельність, конфіденційність, професійна поведінка, дотримання технічних (методологічних) стандартів. Окремо слід виділити важливість створення усіх умов для виконання вимог забезпечення незалежності аудитора.

Взаємозв'язок методу, організації та етики схематично відображено на рис. 2 у вигляді концептуальної моделі аудиторської діяльності.

Запропонована модель універсальна. Вона може застосовуватись до будь-яких організаційних рівнів (макро- або мікро-) та складових процесів аудиторської діяльності (планування, визначення ризиків і суттєвості, документування, збір доказів, контроль якості, формування висновків тощо).

Слід зазначити, що наведена модель прийнятна для системи обліку, а також для будь-якого виду бізнесу, бо дотримання етичних вимог та орієнтація на якість є запорукою успіху та безпеки. Звичайно, в бізнесі головним є отримання прибутку, але порядність є головнішою, і це – далекоглядна стратегія цивілізованого бізнесу.

### **Література:**

1. Стратегія. Новий тлумачний словник української мови у 4-х томах. Т.4 / В. Яременко, О. Сліпущко. – К.: Аконті, 1998. – С.417.
2. Драч В.І. Наступний крок: забезпечення якості аудиторських послуг / В.І. Драч // Аудитор України. – 2009. – № 5-6(155-156) – С.60-61.
3. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року – К.: Аудиторська палата України, 2006. – 1144 с.

*Оксана Власова, аспірант  
Інна Лукашова, к.е.н., доцент  
Донецький національний університет економіки  
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського  
м. Донецьк, Україна*

## **ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА**

Розвиток ринків фінансових послуг у сучасних умовах є основою ефективних перетворень економічної системи країни. У свою чергу, розвиток економіки залежить від динаміки інвестиційної діяльності. Досягнення достатнього рівня інвестицій можливе як за рахунок розвитку реального сектора економіки, так і за рахунок розвитку фінансових послуг, фінансового ринку та його складових. Економічний ріст неможливий без здійснення ін-

вестиційних проектів, які вимагають залучення певного фінансування та пошуку ресурсів у процесі реалізації інвестицій, що вимагає використання різних механізмів формування і залучення джерел довгострокового фінансування, одним з них може бути фінансове посередництво.

Досвід розвинутих країн показує, що активний розвиток посередництва сприяє економіці. Діяльність посередників сприяє вільному руху капіталу та залученню додаткових фінансових ресурсів. Посередники відіграють значну роль у виявленні та спрямуванні інвестиції на подальший розвиток економіки, а тому посередництво з його розподілом ризику є одним з ефективних методів залучення капіталу для економічного розвитку країни.

Проблема наукового визначення сутності фінансового посередництва в Україні досі залишається недостатньо розробленою, оскільки відсутня єдина понятійна база в економіці, фінансах і обліку. У зв'язку з цим необхідно визначити сутність "фінансового посередництва" та розробити класифікацію фінансових посередників.

Вітчизняні і закордонні економісти розглядають фінансових посередників у якості як фінансових інститутів. Так, у фінансовому словнику (Financial intermediaries) їх визначають як сукупність фінансових установ (банки, страхові компанії, кредитні союзи, пенсійні фонди і та ін.), чий функції полягають в акумулюванні засобів громадян і юридичних осіб і подальшому їхньому наданні на комерційних основах у розпорядження позичальників [1]. До цієї точки зору приєднується й С.В. Герасимова [2]

Окремі закордонні автори також погоджуються з цим визначенням, коли фінансових посередників вони уявляють як фінансові інститути (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди і кредитні союзи, які акумулюють грошові кошти фізичних і юридичних осіб та вкладають їх в економіку [3].

З погляду Корнєєва В.В. фінансові посередники – це спеціалізовані оператори фінансового ринку – кредитно-інвестиційні установи, що пропонують і реалізують фінансові послуги як особливий товар на умовах провадження виняткових і поєднаних видів діяльності [4].

В.В. Зимовец і С.П. Зубик. [5] сутність фінансового посередництва розглядають у двох аспектах – вузькому і широкому розумінні. У вузькому розумінні – це система опосередкованого фінансування, що полягає в залученні фінансових ресурсів з метою їхнього подальшого розміщення у фінансові активи. У широкому розумінні – фінансове посередництво являє собою будь-яку професійну діяльність на фінансовому ринку, включаючи комерційну і комісійну діяльність з цінними паперами.

У.Ф. Шарп, Г.Д. Александер і Д.В. Бейли зазначають, що головна відмінна ознака діяльності фінансових посередників від інших суб'єктів господарської діяльності полягає в тому що суму показують у лівій частині балансового звіту (активі). Вони пишуть, що оскільки фінансові зобов'язання складають праву частину (пасив) будь-яких підприємств, то

ключові відмінності фінансових посередників від інших організацій полягає в змісті лівої частини звіту [6].

Такої ж думки дотримуються і багато інших вітчизняних і закордонних авторів. Вони наголошують на тому, що саме процес створення нових зобов'язань і їхнього обміну на зобов'язання інших суб'єктів господарювання складає основу фінансового посередництва і відрізняє його від іншої фінансової діяльності, що також сприяє переливу капіталу між галузями економіки, без створення власних фінансових зобов'язань.

Результати аналізу літературних джерел, частка яких наведена у таблиці 1, виявили різні підходи до поняття фінансового посередництва.

Аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок, що різні автори дають різноманітні трактування категорії "фінансові посередники", під якими розуміють або "сукупність фінансових установ", або "фінансові інститути".

*Таблиця 1*

### **Трактування фінансового посередництва та його учасників у законодавстві і науковій літературі**

Джерело	Дефініції
1	2
Господарський кодекс України [7]	Фінансовим посередництвом є діяльність, пов'язана з отриманням та перерозподілом фінансових коштів, крім випадків, передбачених законодавством. Фінансове посередництво здійснюється установами банків та іншими фінансово-кредитними організаціями.
«Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» Закон України [8]	фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, – інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг; кредитна установа – фінансова установа, яка відповідно до закону має право за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити на власний ризик;
Б.Г. Федоров [9]	Посредничество – размещение денежных средств у финансовых посредников (банков, брокеров), которые за тем осуществляют инвестиции от своего имени Финансовый посредник: финансовое учреждение, которое выступает посредником между конечным заемщиком и источником финансовых ресурсов; Финансовые учреждения – компании, которые вкладывают средства преимущественно в финансовые активы (кредиты, акции, и другие ценные бумаги). Различаются по характеру инвестиций и источникам ресурсов (банки, сберегательные институты, брокерские биржевые фирмы, страховые и инвестиционные компании)

1	2
Р. Колосов [10]	пропонує розрізняти фактичне й юридичне посередництво. посередництво розглядається у вузькому розумінні та означає надання лише фактичних послуг; посередництво розглядається у широкому розумінні як таке, що охоплює надання послуг не лише фактичного, а і юридичного характеру.
У.Ф. Шарп, Г.Д. Александер, Д.В. Бейли [6]	«финансовые посредники, или финансовые институты, представляют собой организации, выпускающие финансовые обязательства (т.е. требования к себе) и продающие их в качестве активов за деньги. На полученные таким образом средства приобретаются финансовые активы других компаний».
Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. [1]	"сукупність фінансових установ (банки, страхові компанії, кредитні союзи, пенсійні фонди і т.д.), чії функції полягають в акумулюванні засобів громадян і юридичних осіб і подальшому їхньому наданні на комерційних основах у розпорядження позичальників"
Герасимова С.В. [2]	фінансові посередники – це сукупність фінансових установ (банки, страхові компанії, кредитні спілки, пенсійні фонди).

Різноманітне їх трактування не сприяє створенню єдиної понятійної бази.

Визначення фінансового посередництва враховує багатоаспектний характер діяльності учасників фінансового посередництва. Таким чином, фінансове посередництво – це основна діяльність фінансових установ яка полягає в залученні та акумулюванні вільних коштів фізичних і капіталу юридичних осіб шляхом його придбання в обмін на зобов'язання з метою отримання прибутку а також задоволення потреб учасників фінансових відносин.

Окремі вчені вважають перерозподіл вільних фінансових ресурсів функцією фінансово-кредитної системи, яка поділяється на банківською і парабанківською [11, 12]. Кожна з цих підсистем представлена окремими інститутами. Принципова відмінність банків від парабанків з погляду Г. Партіна і О. Тивончука полягає в тому, що небанківські фінансові організації, на відміну від банків, не емітують власних боргових зобов'язань, а лише власні акції [11].

За даними інших авторів, фінансові посередники підрозділяються на установи депозитного типу, договірні ощадні установи, й інвестиційних посередників. До першого відносять інститути, що залучають засоби на депозити і кредити, що надають, позичальникам. До них належать банки, ощадні інститути і кредитні союзи. До другої групи фінансових посередників відносять інститути, що здійснюють довгострокове нагромадження капіталів фізичних і юридичних осіб з метою здійснення виплат цільового призначення на їх користь після закінчення визначеного часу. До них належать страхові компанії і пенсійні фонди. До категорії інвестиційних посередників відносять організації, що випускають власні цінні папери (акції, інвестиційні паї), об'єднує тим самим засоби індивідуальних інвесто-

рів, що використовують, для інвестицій у цінні папери інших емітентів. До них належать інститути спільного інвестування – інвестиційні фонди і компанії.

Деяку іншу класифікацію пропонує Н.И. Версаль [13], а саме розглядати фінансове посередництво як економічне явище в двох його основних видах: у розрахунках і в кредитуванні, кожному з яких властиві особливі функції. У запропонованій ним класифікації фінансові посередники підрозділяються не тільки по їхніх інститутах, що представляють, але і по виконуваним ними функціям.

Дослідивши певні варіанти класифікацій фінансових посередників за різними ознаками, які наводяться в літературних джерелах, ми дійшли наступної класифікації фінансових посередників пара банківського типу.



**Рис 1 – Класифікація фінансових посередників**

Саме класифікація за функціональними ознаками дозволяє виділити місце окремих фінансових інститутів у загальній системі фінансового посередництва.

## Література:

1. Загородній, А. Г., Вознгок, Г. Л. Ринок фінансових послуг: Термінологічний словник. Підручник Львів: Бескид Біт, 2008. – 544с.
2. Герасимова, С.В. Роль фінансових посередників в організації інвестиційної діяльності акціонерних товариств / С.В. Герасимова // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 103-111.
3. Служба тематических толковых словарей [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.glossary.ru>.
4. Корнеєв В.В. Модифікація форм фінансового посередництва в Україні / В.В. Корнеєв // Фінансовий ринок. – 2008. – С. 77-85
5. Зимовець, В.В. Фінансове посередництво: навч. посіб. / В.В. Зимовець, С.П. Зубик. – К.: КНЕУ, 2004. – 288 с.
6. Шарп, У.Ф. Инвестиции / У.Ф. Шарп, Г.Д. Александер, Д.В. Бейли. – М:ИНФРА-М, 2006. – 1028с.
7. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електрон. Ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=436-15>
8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III [Електрон. Ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2664-14>
9. Федоров, Б.Г. Англо-русский толковый словарь валютно-кредитных терминов / Б.Г. Федоров. – М: «Финансы и статистика», 2002. – 240с.
10. Колосов, Р. В. Договір комісії і агентський до говір у цивільному праві [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. / Р.В. Колосов. – К., 2004. – С. 10–11.
11. Партин Г. Роль небанківських фінансових посередників у фінансуванні інноваційного розвитку / Г. Партин, О. Тивончук // Вісник НБУ. – 2005. – № 6. – С. 46-51.
12. Косова, Т. Д. Фінансові інститути в системі управління інвестиційним процесом: моногр. / Т.Д. Косова; ДонНУЕТ ім. Михайла Туган-Барановського. – Донецьк, 2008. – 338 с.
13. Версаль, Н.І. Фінансове посередництво в Україні: теоретичні та практичні аспекти / Н.І. Версаль // Фінанси України. – 2005. – № 9. – С. 99-108.